

В.Г. РЯБУХА, провідний лікар ветеринарної медицини
Сумська регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини

ТУБЕРКУЛЬОЗ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Однією з обов'язкових причин виникнення й поширення туберкульозу є наявність джерела збудника – хворих тварин або людей. Під час хвороби збудник постійно у великій кількості виділяється в навколишнє середовище.

Основні шляхи передачі збудника туберкульозу великої рогатої худоби – повітря, корми, молоко, вода та гній.

Епізоотичний стан із захворюванням ВРХ на туберкульоз у Сумській області нині залишається прогнозованим і керованим – за 4 роки (2011–2014 рр.) нових неблагополучних пунктів (н. п.) і хворих тварин виявлено не було.

За останні 5 років в області у 69 господарствах виявлено 3,5 тис. реагуючих тварин. Було проведено 96 діагностичних забоїв, де забито 661 гол. ВРХ. Діагноз на туберкульоз було підтверджено лише в одному випадку – в господарстві ПП «Павленко» Лебединського району, а в 67 господарствах захворювання виключено.

Починаючи з 2010 р. контроль благополуччя щодо туберкульозу майже в усіх господарствах області здійснюється комплексно (симультанною туберкуліновою пробою). Тварини, які реагують з рівними реакціями та з більшими на ППД, підлягають діагностичному забою з обов'язковими лабораторними дослідженнями відібраного від них біоматеріалу.

Із 661 зразка матеріалу, який надійшов для лабораторних досліджень, було виділено 65 культур атипових мікобактерій, зокрема II гр. – 18, III гр. – 41, IV гр. – 6 культур.

Застосування цієї методики дозволяє в короткий термін вивчити епізоотичний стан і виключити захворювання на туберкульоз ВРХ, встановити природу алергічних реакцій і не допустити економічних втрат у цих господарствах. За 5 років було повернуто в загальне стадо близько 3 тис. корів. Зокрема така робота була проведена в господарствах Сумського (ПФ ЗАТ

«Райз Максимко», ТОВ АФ «Северинівська»), Роменського (СФГ «Урожай»), Лебединського (ДП АФ «Надь»), Охтирського (ПП «Павлівське», ПСП «Комишанське») районів області.

В області розроблена відповідно до законів України «Про місцеві державні

– знешкодження збудника туберкульозу в молоці, гної, а також у тваринницьких приміщеннях шляхом ремонту та дезінфекції 3% розчином формальдегіду та каустичної соди;

– літньотабірне утримання всього поголів'я ВРХ;

– охорона людей від захворювання на туберкульоз шляхом забезпечення своєчасного медогляду, 100% забезпечення маркованим спецвзуттям і одя-

Таблиця – Захворюваність ВРХ на туберкульоз у Сумській області

Рік	Залишилось на кінець року		Виділено за рік		Оздоровлено	Залишилось на початок року	
	н. п.	хворих тварин	н. п.	хворих тварин	н. п.	н. п.	хворих тварин
2004	10	–	7	1157	8	9	–
2005	9	–	3	547	8	4	–
2006	4	–	2	443	4	4	–
2007	9	–	9	690	4	9	–
2008	2	–	1	72	8	2	–
2009	2	–	–	13	1	1	–
2010	1	–	–	–	1	–	–

адміністрації) № 586-14 (із наступними змінами) та «Про державну підтримку сільського господарства України» № 1877-15 і діє з 2010 р. програма «Профілактичні заходи та боротьба з туберкульозом великої рогатої худоби». Її мета – глибоке й систематичне вивчення епізоотичної ситуації з туберкульозу у господарствах різної форми власності, здійснення профілактично-оздоровчих заходів, чітке виконання вимог «Інструкції про заходи з профілактики та оздоровлення тваринництва від туберкульозу», яка передбачає одночасне виконання таких організаційно-господарських та спеціальних заходів:

- виявлення хворих на туберкульоз тварин і негайне здавання їх на забій;
- знищення збудника в навколишньому середовищі;
- вирощування здорового молодняка для заміни неблагополучного поголів'я;

гом, організації прання спецодягу, створення куточків особистої гігієни.

Одним із шляхів забезпечення виконання програми є залучення до вирішення загальних питань провідних учених і спеціалістів з питань туберкульозу великої рогатої худоби із ННЦ «ІЕКВМ», Держветфітослужби України.

Фінансування програми здійснюється за рахунок коштів, які виділяються з обласного бюджету на боротьбу з туберкульозом великої рогатої худоби за рішенням ДНПК при облдержадміністрації, положення про яку затверджено постановою Кабміну України від 20 квітня 1998 р. № 517. Згідно з п. 1 цього положення робочим органом комісії в Сумській області є головне управління ветеринарної медицини, яке контролює питання благополуччя області щодо туберкульозу тварин. ☉